

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Καθήκοντα πρὸς τὴν πατρίδα, καὶ τὴν
Κοινωνίαν.

Τὸ πρῶτον καθήκον ἐκάστου Πολίτου πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα εἶναι ἡ ἀκριβὴς τήρησις τῶν νόμων τῆς. Ἐπειδὴ ὅποτε οἱ ἄνθρωποι ἐνώθησαν εἰς πολιτικὴν κοινωνίαν, εἶδομεν (ἐν τοῖς ἔμποροισιν) ὅτι ὑπετάχθησαν αὐτοθελήτως εἰς κάποιαν συνθήκην, αἱ ὁποῖαι μὲν ταῦτα κατετάθησαν νόμοι, δεῖ νὰ λάβωσιν μεγαλιτέραν ἐπιστημότητα καὶ σαφειότητα. Λοιπὸν ἔπειδὴ ἐκ τῆς τέτων τήρησεως κρέματα ἡ κοινὴ ἡσυχία καὶ ἀσφάλεια, δεῖ τὸ ὅποιον ἀποποιεῖται νὰ ὑπακούῃ εἰς αὐτὰς, πρέπει ἢ νὰ καταδικασθῇ παρ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν μοναξίαν τῶν ὀρυμόνων, ἢ ὡς ἀδελφότητι τῶν κοινῶν συνθηκῶν νὰ τιμωρηθῇ ἀπὸ τὴν δημοσίαν ἐξουσίαν.

Ἡ τῶν νόμων ἀδελφικακαταθήκη, ἡ δυνάμις τῶν μειῶσιν ἢ αὐξάνειν, ἢ μεταβάλλειν αὐτὰς καὶ τὰς ἀπορροαίας, καὶ ἡ δυνάμις τῆς τέτων ἐπιτελέσεως πᾶσι μὲν ἐνεπιστάθη εἰς εἴνα μόνον, πᾶσι δὲ εἰς τὰς ἀείους τῶν δήμων, καὶ πᾶσι ἔμεινον εἰς τὸ χέρι ὅλων τῶν δήμων. Ὅποιονδήποτε καὶ ἂν εἶναι ὁμῶς τὸ εἶδος τῆς διοικήσεως, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ζῆτις, καθὼς εἶναι ὑπόχρεος νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὰς κοινὰς νόμους τῆς κοινωνίας, ἔτις ὀφείλει νὰ ὑπόκειται καὶ εἰς τὰς καὶ μέρος παραγωγὰς ἐκείνης, ὅστις ἔχει τὴν νόμιμον δυνάμιν νὰ παρατάτῃ.

Ἄλλ'

λῶν κύκλων ὁμοκέντρων, οἱ ὁποῖοι δηλοῦσι τὰ πρὸς τὰς ἄλλας μεγαλιτέρα ἢ μικρότερα χρέη μᾶς, κατὰ λόγον ὅπως εἶναι εἰς τὸν κύκλον τὸν ἐγγύτερον ἢ ἀπώτερον τῶν κέντρων, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι κόμης (Στελλίνιος Ἡθικ. Τόμ. Δ'. Σελ. 216.)

Ἄλλ' ἢ σωτήρησις τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας, καὶ ἡ προμήθεια τῶν δημοσίων χειρῶν ἀπαιτήσεις καὶ δημόσια ἀναλώματα. Λοιπὸν καθὼς ἕκαστος ἀπολαμβάνει τὰ ἐκ τῶν καλῶν, ἔτις ὀφείλει καὶ νὰ σωζέχη εἰς τὰ πρὸς τὸ σωτείνοντα· καὶ ἐντεῦθεν προκύπτει τὸ χρέος, ὅπως ἔχει καθ' ἑαυτὸς νὰ συεισφέρῃ μετὰ πίστεως καὶ ἀπειθείας τὸ ἐπιβάλλοντα εἰς τὰς κοινὰς φέρει.

Ἡ κοινὴ σωτηρία καὶ ὑπεράσπιτις ἀπαιτεῖ ἐνίοτε καὶ τὴν ἐκάστου προσωπικῶν δέλωση, τὸ ὁποῖον συμβαίνει, ὅταν ἑαυτὸς ἐχθρὸς ἐπιθήσεται καὶ ἐπιβλαβῆ τῷ κοινῷ, ἢ δοκιμάζῃ νὰ ἀφαιρέσῃ τῷ κοινῷ ἐλευθερίαν, ἢ νὰ καταπατήσῃ τὰ δικαιώματα τῆς πατρίδος. Κάθε πολίτης εἰς τῷ πείρασιν ταύτῃ ὀφείλει νὰ διαφροντεύσῃ τὰ κοινὰ δίκαια μετὰ ὅλας τὰς δυνάμεις, καὶ μετὰ ἀποβολῆν τῆς ζωῆς, ὅπως τὸ ἀπαιτεῖ ἡ χρεία (1).

Ἄλλ' ἢ μόνη ἡσυχία καὶ ἀσφάλεια δὲν ἀρκεῖ εἰς τῷ κοινῷ εὐδαιμονίαν. Αὕτη προέρχεται ἀπὸ τῷ συνδρομῶν πῶν τε κοινῶν, καὶ τῶν καὶ μέρος ἐκάστου ἔργων (2). Λοιπὸν καθὼς ἕκαστος μετέχει τὰ κοινῶν καλῶν, ἔτις ὀφείλει καὶ νὰ συεισφέρῃ τὸ μέρος τῷ ἢτοι διὰ τῶν χειρῶν, ἢ καὶ διὰ τὰ πνεύματος. Ἐνας

ΠΟ-

(1) Μάλιστα χρεώσῃ εἰς αὐτῷ τῷ πείρασιν, λέγει ὁ Κικέρων, νὰ προτιμᾷ τῷ ἀγάπῃ τῆς πατρίδος ἀπὸ πᾶσαν ἄλλῃ ἀγάπῃ. *Chari sunt parentes, chari liberi, propinqui, καὶτ.* Ἀγαπητοὶ εἰσὶν οἱ Γονεῖς, ἀγαπητὰ τὰ τέκνα, οἷτε συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι· ἀλλ' ὅλῃ ὅλων ὁμῶς τῷ ἀγάπῃ μόνῃ ἢ Πατρίδος συμπεριλαμβάνει. (Περὶ Καθηκ. Βιβλ. Α'. Κεφ. 18.) καὶ ἀξιομνημόνυτον παράδειγμα τῆς ἐδῶκε παρὰ Ῥωμαίους ὁ Βρούτος, ὅταν κατεδίκασεν εἰς θάνατον τὰ ἰδιά τε τέκνα, διὰ τὴν ἰσχυροσύνην κατὰ τῆς Πατρίδος εἰς βοήθειαν τῶν Τερκενίων.

(2) Ἡ κοινωνία εἶναι, λέγει ὁ Σενέκας, (Ἐπιστ. 95.) ὡς μία καμάρια, ἢ ὁποῖα πίπτει εὐὸ ὅλοι αἱ πέτραι, ὅπως τῷ σωζέτην, δὲν σωζέχεν εἰς τὸ γὰ τῷ ὑποσκειέται.

πολίτης ἀργὸς εἶναι ἀνάξιος ἐκείνη, ὅπῃ ἡ πατεὶς
 δὲ τῆς κόπων τῆς ἄλλων τῶ παρέχει εἶναι ὁ κη-
 φὼ τῆς πατείδος, ὅστις καταξώγει ἐν ἀργίᾳ τοὺς
 πόνους τῆς φιλοπόων μελιωῶν.

Ἐκεῖνο, ὅπῃ χρεωθεῖ τις εἰς τὴν πατείδα, τὰτ' ἔ-
 σιν εἰς τὸν τόπον, ὅπῃ ἐλθνήθη, ἢ ὅθου ἔλκει τὴν
 ἀρχιύτη, ἢ εἴθαι ἔχει σταθερῶς τὴν οἰκισίντη, τὰ-
 το τὸ χρεωθεῖ καὶ εἰς κάθε ἄλλον τόπον, εἰς τὸν ὁ-
 ποῖον ἔχει πολὺν ἢ ὀλίγον καιρὸν νὰ διημερέση·
 τὸ πρὸς τὰς κοινὰς νόμους σέβας, ἢ πρὸς τὰς διοικούν-
 τας τιμὴ, τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς εἰς τὰς κοινὰς
 χρείας ἀπαιτημῶν φόρων, εἶναι ἀφοδκτα εἰς καθ' ἑ-
 ναν ὅπῃ καὶ αὐτὸ εὐείσκηται. Μάλιστα εἴθαι ἐπεικῆς
 ἀνθρώπος πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς πολίτης ὅλας τοῦ
 Κόσμου· καὶ ἀποπληρωθῶτων ἐπ' ἀκριβῆς τῆς πρὸς
 τὴν πατείδα τῆς χρεῶν, εἰς τὰ ὅποια ἐνέχεται κατὰ
 πρῶτον λόγον ἢ πρῶτον, ὀφείλει νὰ ἀποπληροῖ
 πὸ καὶ δυνάμει ἢ τὰ καθήκοντα τὰ δίκαια ἢ ὠφελί-
 μα ἀνθρώπου πρὸς ἄλλας τὰς ἀνθρώπους. (1)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς Κριτῆ τῆς χρηστότητος, ἢ ἀειχρό-
 τητος τῆς ἡμετέρων πράξεων, ἢ περὶ
 τῆς Σωειδήσεως.

Η σωειδήσεις καὶ τὴν τῆς Ἠθικολόγων ἐκδοχίω,
 ὅσον εἶναι ἄλλο, εἰμὴ αὐτὸς ὁ ὀρθὸς λόγος, ὅστις
 πα-

(2) Οὐχ ἡμῶν αὐτῶν μόνον, φησὶ Κικέρων (Καθηκ. Βιβλ.
 Α'. Κεφ. 6.) ἀλλὰ καὶ τῆς πατείδος καὶ τῆς συγγνωμῶν καὶ τῆς φί-
 λων εἴθαι ἐλθνήθημεν. τὰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς γῆς εἰς χρεῖσιν παντὸς
 ἀνθρώπου φύεται, ἢ δοκεῖ Στωϊκοῖς· ἀνθρώποι δὲ ἀνθρώπων εἴθαι
 Elem. di Filos. T. IV. V κα

ἡδραβάλλων τὰς πεποραγμένους, ἢ πορατέας ποράξεις πρὸς τὰ καθήκοντα, κείνει αὐτὸ συμφωνῶν, ἢ διαφωνῶν μετὰ αὐτὰ, καὶ ἐπομένως αὐτὸ εἶναι χρησαί, ἢ αἰχραί (1).

Διὰ τῆτο ἄρα ἡ συνειδήσις διατέλλεται εἰς πορηγεμένη καὶ ἐφεπομένη. ἔων ἡ μὲν πρώτη κείνει περὶ τῆ πορατέων, καὶ μὴ πορατέων ποράξεων· ἡ δὲ δεύτερα, περὶ τῆ ποποραγμένων, ἢ παρημελημένων.

Εἰς τὴν πορηγεμένην συνειδήσιν αἰήκει ἐν χρεῖ ἡ διδύσις τῆ ποράξεων μας· καὶ ὅποιος ποράττει ἐναντίον τῆς συνειδήσεως, εἶναι ὑπόδυσος δι' αὐτὸ τῆτο, δι' ὅτι ποράττει ἐναντίον τῆ ὀρθῆ λόγου. Ἀλλ' ἡ συνειδήσις αὕτη ἢμπορεῖ νὰ εἶναι ὀρθή, ἢ ἐσφαλμένη, καὶ βεβαία, ἢ πιθανή, ἢ ἀμφίβολος.

Ὄρθή εἶναι, ὅταν ἔχη ἀληθῆ καὶ ἀκριβῆ γνώσιν τῆ οἰκείων καθηκόντων, καὶ κείνη ἀληθῶς, τῆτ' ἐστὶ δικαίως περὶ τῆ ποράξεων, ὅπῃ συμφωνῶν, ἢ διαφωνῶν μετὰ αὐτὰ. Ἐσφαλμένη δὲ, ὅταν ἔχη ψοδεῖς ἀρχάς, τῆτ' ἐστὶν ιδέας περὶ τὰ οἰκεία καθήκοντα, περὶ τὸ δίκαιον, ἢ ἀδικον, περὶ τὸ ὅσιον καὶ ἀνόσιον· ἢ καὶ ὅταν αὐτῆ τῆ ἀληθῶν ἀρχῶν κάμνη ψοδῆ ἐφαρμογῶν εἰς τὰς ἐπὶ μέρες ποράξεις.

Διὰ νὰ εἶναι λοιπὸν ἡ συνειδήσις ὀρθή ἀπαιτῶνται δύο ποράγματα· α'. Γνώσις ἀκριβῆς τῆ νόμων καὶ

κα γίγνονται, ὅπως ἀλλήλοις σωωφελῶσι· τῆ φύσει ἄρα εἰς τῆτο χρησῶν ἰδηγῶν, καὶ κοινὰς σωτελείας εἰς μέσον ποροσνεκτέων ἀμοιβῆ καθηκόντων, διδοῦντας, λαμβανόντας, τέχνη καὶ ἔργω καὶ κήμασιν αὐτοῖς, ἢ πέφυκεν ἕκαστος, κοινωνίαν ἀνθρώπων ἐν ἀνθρώποις σωδέοντας. Non nobis solum nati sumus, ortusque nostri partem patria vindicat, κατ.

(1) Ἡ σημασία αὕτη διαφέρει κατὰ τι λόπὸ ἐκείνου, εἰς τὴν ὁποῖαν σημειδίζεν οἱ Μεταφυσικοὶ νὰ ἐκλαμβάνεν τὴν συνειδήσιν, εἰ ὅποιοι συνειδήσιν ἐνοῶν ἐκείνου τὴν δύαμιν, κατὰ τὴν ψυχὴν σωοῖδεν ἐαυτῆ τὰ συμβαίνοντα εἰς ἐαυτῶν. (Ὄρα Λογικ. Μέρ. Α'.)

κὴ τῷ καθηκόντων τὸσον τῷ ἄδικων, ὅσον κὴ τῷ ἐπι-
 μέρας. β'. Πρὸ τῆ κάμη λπόφασιν θείτινος πρᾶ-
 ξεως νὰ ἐξετάζη προσεκτικῶς αὐ κατ' ἑαυτῷ, ἢ κα-
 τὰ τὰς περιστάσεις, ὅπῃ προηγῶνται, ἢ ἐφέπονται, ἢ
 τῷ σωφροδύαν, συμφωνῇ ἢ ἀφωρηῇ μετὰ τὸς νόμους,
 κὴ μετὰ καθήκοντα· αὐ κατ' αὐτὰ ταῦτα ρητῶς προ-
 σάτηται, ἢ ρητῶς ἀποτρέπεται· ἢ ἀλόφθέρως ἐπιτρέ-
 πηται, κὴ ἐπομῶς αὐ εἶναι πρᾶκτέα, ἢ μὴ πρᾶκτέα.

Δὸν ἔχει ὅμως πάντοτε τινὰς γνώσιν βεβαίαν καὶ
 ἀκρεβῆ τῷ νόμων κὴ τῷ καθηκόντων· μήτε ἢμπορεῖ
 πάντοτε νὰ ἀκρεβῆ μετὰ ἀκρεβῆ ἐνάργειαν ἕως πού
 ἐκτείνεται ὁ νόμος κὴ τὸ καθήκον, καὶ αὐ μία ταῦδε
 ἢ ταῦδε πρᾶξις θερέχεται εἰς αὐτὰ, ἢ ἀποκλείηται.
 Εἰς τοιαύτῳ περιστάσιν ὁ ἐπεικῆς ἀνδρῶπος πρέπει
 νὰ κλίνῃ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπῃ τῷ φαίνεται πι-
 θανώτερον, τῆτ' ἔσιν ἐκεῖνο ὅπῃ ἐρείδεται εἰς λόγους
 θεμιωτέρους κὴ ἰχυροτέρους.

Αὐ ὅμως αὐτοὶ οἱ λόγοι εἶναι ἰσοσάθμιοι τὸσον
 κὴ τὸν ἀειθμόν, ὅσον κὴ κὴ τὸ βάρος, τότε πρέπει
 νὰ ἀναβάλλῃ κὴ τῷ κείσιν τε καὶ τῷ πρᾶξιν, ἕως
 ὅτε δὸν φθάσῃ ἢ κατ' ἑαυτὸν, ἢ βοηθεῖα κὴ συμβε-
 λῆ ἄλλων νὰ ἀνακαλύψῃ πρὸς ποῖον μέρος ρέπει
 τῶντι ἢ πλάσιγξ, κὴ ποῖον πρέπει νὰ ἐκλέξῃ.

Οφείλει δὲ ὄχι μόνον πρὸ τῷ πρᾶξεων νὰ κάμη
 αὐτῷ τὴν ἐξετάσιν, ἀλλὰ νὰ τῷ ἐπαναλαμβάνῃ κὴ
 μὴ τὰς πρᾶξεις, ἀλλὰ νὰ δίδῃ ἑαυτῷ λόγον αὐ εἶναι
 καλῶς ἢ κακῶς πεπρωγμῶναι. Τῆτο εἶναι μάλιστ' ἀ-
 ναγκαῖον, ὅποταν δὸν ἔλαβε προτήτερα καιρὸν, κα-
 θῶς καὶ συμβαίνει πολλάκις, ἢ τῷ δέξσαν ἡσυχίαν
 ἀλλὰ νὰ τὰς ζυγὸσάθμίσῃ· ἢ ὅταν συμβαίῃ νὰ τὸν κί-
 νῆν εἰς ταῦτας τὰ πάθη, ἢ ἢ πρόληψις, ἢ τὸ πρᾶ-
 δεῖγμα, ἢ ἄλλο πρᾶπλήσιον αἴτιον θεμιωότερον, πα-
 ρὰ ὁ ὀρθὸς λόγος. Καὶ εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις,
 ἀνίσως γνώσῃ ὅτι ἐπράχθη τί κακῶς, οφείλει νὰ
 ἀπόσῃ μὴ πάσης σπυδῆς νὰ τὸ διορθώσῃ.

Αὐτὸ εἶναι προσέτι τὸ μόνον μέσον, ὡς εἰπομῆν

Ε.Ρ.Δ.της.τ.τ.
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006
 ἔμ-

ἔμφορον. (Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Κεφ. Δ'. §. Α'.)
 ἔστι γὰρ ἀποφύγων καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς σιωπῆς, ὁ
 ὅποιος ἀλλέως ὁπαδὸς ἐπίμονος θέλει μᾶς ἀκολα-
 θῆ εἰς κάθε τόπον καὶ εἰς κάθε καιρὸν, καὶ ὅ,τι καὶ
 ἀν' κάμωμεν δεῖ θέλωμεν διωχθῆ ποτὲ γὰρ τὸν ἀπε-
 μακρυνόμεν. Αἱ εἰνύες, ὅπῃ κατεδίωκον καὶ διεσπάρ-
 ραττον ἔστι πάντος τὸν Ορέσιω, δεῖ ἐδηλῶσαν ἄλλα
 καὶ τὸν Κικέρωνα (Pro Sexto Roscio Amerino)
 εἰ μὴ τῆς ἐλέγχου τῆς σιωπῆς. Μία κακὴ πρά-
 ξις ἀνανεῖται κάθε στιγμή καὶ τῆς ἐκδικητικῆς συ-
 νειδήσεως. Ἐμφαίνωμεν τότε καὶ ἄκοντες, λέγει εὐας
 Φιλόσοφος, εἰς τόπον ὅλων ἐκείνων, ὅπῃ μᾶς θεω-
 ρῶν, καὶ αἰδανόμεθα ἐν ἑαυτοῖς μὲ τὸν πλέον πικρὸν
 ἔσπον τῶν κείσιν, ὅπῃ κάμωμεν κατὰ ἡμῶν. Ἡ κο-
 λακεία ἢ τῆς ἡμετέρας φιλαυτίας, ἢ τῶν ἄλλων ἡμ-
 πορῶν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, καὶ ἐκ δαλειμμάτων γὰρ
 ἀποκοιμίσαν τῆτον τὸν αὐστηρὸν κριτῶν, ἀλλ' ἐπανέρ-
 χεται καὶ χωρὶς γὰρ θέλωμεν πάντοτε αὐστηρότερος καὶ
 πικρότερος.